

18
1
58

~~C. 11. 58.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
11-58. ———
SIGNAT. clōIōCCCXIII.

XXXVII.

DE

PIETATIS PRÆMIIS

Pietatis Studio deditos

CHRISTIANUM GOTOFREDUM SCHRAMMIUM *Budiff. Lus.*

JOH. Gottlieb MICHAELIS, *Piruens. Misn.*

Memoriter

Crastinâ luce d. 22. Dec. verba facturos.

ut

DN. PATRONI, FAUTORES

atq; AMICI,

In adibus

Tit. DN. STEUDNERI, Hospitis nostri

Humanissimi,

Consuetâ benevolentia atq; attentione audiant

Hisce oratum vult

M. JOHANNES Rosenberg /

Schol. Budiff. Evang. Rect.

Plaut. in Rudent. Prolog.

Idcirco moneo vos ego, heic qui estis Boni,

Quiq; ætatem agitis cum pietate & Fide,

Retinete porro, post factum ut lætemini.

Budissinæ Stanno RICHTERIANO, 1686,

Solon qui sapientum unus fuit ex septem & Legum scriptor solus ex septem, Rempublicam duabus rebus contineri dixit, *præmio & pœna*, ut scribit Cic. ad Brutum *Ep. 15*. Et rectè quidem. Nam *præmiis* aluntur virtutes, *pœnis* verò opprimuntur scelera, Rerum publicarum Carcinomata. De *præmiis* verò agere cœpi *Program. 3°*. Jamdudum etiam hujus argumenti telam pertexuissem, nisi fatalis illa flamma à DEo, qui est אֵשׁ חַיִּים Ignis consumens. *Esai. 30, 27.* ad expianda nostra peccata die 5. Julii hujus anni missa non solùm Bibliothecam ipsam, sed pleraque etiam Excerpta Philologica & Historica exuffisset, & cursum scriptio- nis interrupisset. Perit cum istis non dicam facultas, sed ipsa fere voluntas scribendi. Quò enim peregrinator peregrinationis præsiidiis destitutus perget? quid efficiet? *Movebit*, (ut cum *Comico* loquar in *Eun. V. 3.*) *sed nihil promovebit*. Interim tamen ne calamus otio & situ planè computrescat, ad affectum argumentum redeo, simulq; Lectorem benevo- lum oro, ut hæc ipsa, qvaliacunqve fuerint, æqvi boniq; consu- lat & rerum sterilitatem non meæ ignaviæ, sed adversæ fortunæ adscribat. Quodsi foetura gregem librarium cum tempore, suppleverit, quemadmodum eo nomine quorundam *Benefacto- rum Liberalitati* multùm debeo, præsens inopia liberaliori co- piâ, DEo dante, compensabitur. Insupra dicto autem *Pro- grammate* divisa fuere præmia in ἐνδοξα *honorabilia* tantùm, & χρήσιμα *utilia*, quæ posteriora *Piccardo Decad. 1. cap. 6. observa- tion. Histor. Polit.* vocantur cum κτήσια ἢ δόξα, i. e. cum *largitio- ne facultatum*, sicuti priora sola τιμῆσ' ἀποδοῦσα i. e. *Honorabilia*. In hisce *honorabilibus* porro primum locum sibi vindicat πρῶτος ἰ. e. *jus sessionis in primò locò*. Hoc cum in aliis conventibus pu- blicis, tum maxime in theatris spectabatur. Namq; licet Se- natus, Equitesq; cum populo, per quingentos & quinquaginta octo annos indiscretis uterentur in spectandis ludis se-
dibus,

dibus, tamen lege *Rosciâ* theatri distincta loca *Senatui*, equi-
 tibus & populo attributa fuerunt. Locus Senatorum proprius
Orchestra dictus. *Orchestra* sequebantur *quatuordecim Ordi-*
nes, seu gradus subselliorum, in quibus sedebat *equestris Ordo*.
Die Ritter-Banck. Unde in *quatuordecim sedere* idem est, ac in
 equitum numero censeri. Huc pertinent verba *Suetonii* in *Augu-*
sto. C. 40. *Cum pleriq; equitum, attrito bellis civilibus patrimonio,*
spe&are ludos e& quatuordecim non auderent, metu p&en&e theatra-
lis, pronuntiavit non teneri e&â, quibus ipsis, parentibusve eque-
ster census nunquam fuisset. Deniq; ultimus locus populo da-
 tus fuit. Cuicumq; igitur *πρὸς δρι&ας* jus datum, illi licuit Sedem
 capere, ubicunq; libitum esset. Jure isto ab *Alexandro M.* donati
 sunt Veterani ex *Asia* in *Gr&ciam* remissi. Audiamus *Curtia-*
na verba lib: X. c. 4. *Complures bello inutiles exauctoravit,*
magnific&q; donatos dimisit. Scribens quoq; ad *Antipatrum*
Macedoni& Pr&efectum, eis ad *spe&anda certamina* priores in
 Theatro sedes assignari, coronatosq; sedere jussit. *πρὸς δρι&ας* sequi-
 tur *πρὸς οὐκ&ισια*, qu&e generaliter cum priori convenit, specialiter
 verò ad Convivium mensasq; restringitur, & primum in accu-
 bitu locum significat, Respicitur autem hoc vocabulo ad anti-
 quum morem, quo *Gr&ci & Romani* non assidebant mens&e, sed
 accumbebant. Qu& ratione *Christus πρὸς οὐκ&ισια* i. e. principem in
 accumbendo locum affectantes ab ambitione ad Modestiam re-
 vocaverit, *Lucas* refert cap. XIV, v. 7. Quis vero princeps apud
 Romanos inter accumbentes locus, & quis accumbendi modus fu-
 erit, descriptum reperimus apud *Rosinum* in *Antiquit: Rom. lib.*
V. C. 28. *Accumbebant reclinat& super& parte corporis in cubitum*
sinistrum, infer& in longum porrect& ac jacente: capite leviter ere-
cto, dorso & pulvillis modic& suffulto, quod si plures uno lecto decum-
berent, primus decumbebat ad caput lecti, cujus pedes porri-
gebantur pon& dorsum secundi: secundus verò occiput obvertebat;
ad umbilicum primi, pulvillo interjecto, pedes jacebant ad tergum
tertii, & sic deinceps tertius, sic quartus. Jam qui primus, & ad
A 2
caput

caput lecti decumbebat, summus dicebatur: qui ad pedes, Imus: qui inter istos, Medius. Atq; si tres conviva in uno lecto, medius dignissimus: proximus honore, summus: si quatuor, medium censei arbitror, proximum à summo: si duo tantum, dignissimus, summus fuit. Ad præmia honorabilia revocanda etiam sunt insignia Magistratum Romanorum, ut fasces consulares, curules, toga prætexta, & clavi. Pleraq; horum agnoscunt Tarquinius Priscum Auctorem. Ita enim de hoc Florus lib. I. Cap. V. Inde fasces, trabeæ, curules, anuli, phalera paludamenta, prætexta; inde quod aureo curru, quatuor equis triumphatur; toga picta, tunicaq; palmata; omnia deniq; decora & insignia, quibus imperii dignitas eminet.

Ut verò paucis potissima ex his explicemus, Fasces fuerunt virgulæ ex ulmo aut Betulâ inter se colligatæ, complexu suo securim constringentes, ita ut ferri acies in summitate extaret. Gestabantur à lictoribus, quorum duodecim cum totidem Fascibus alter post alterum ordine satis longo atq; extenso Consullem, seni verò cum totidem fascibus & securibus Prætorem honoris terrorisq; causâ præcedebant. Vid. Rosin Antiquit: Roman: lib. VII. c. 3. & c. XI. & Kipping: Antiquit: lib: 2. c. 3. p. 300. Notandum hîc & corrigendum est inter alia innumera sphalma Typographicum in Lexico Fabri à Buchnero p. m. aucto, ubi pro seni scriptum legitur deni. Id mendii etiam in editionem novissimam Dn. Cellarii, Viri de literis meritissimi irrepsisse miror. A fascibus ad curules progredimur, quæ sellæ fuere eburneæ, velebore exornatæ, quibus primò Reges, post Regifugium vero Magistratus majores, ut Consules, Prætore, Aedilesq; ex Patrum numero creati. Togæ prætextæ, erant Magistratum, sacerdotum & puerorum, qui inde prætextati dicti. Prætextæ autem nomen habet à prætexendo, Siquidem purpura histogis erat prætextæ ad pudorem pueritiæ commendandum. Nec prætermittendi hîc sunt clavi, præsertim cum illi hoc significatu non adeò vulgò sint noti. Fuerunt autem clavi nodi
in

in tunicis ex purpurâ confecti figuram capitis *clavi* præ se fe-
rentes, quos de pectore dimittebant. *Senatorum & equitum*
Rom.: erant insignia, sed ita ut *Senatores latioribus clavis*, & *equi-*
tes angustioribus uterentur. Unde illi *Laticlavii*, hi verò *An-*
gusticlavii dicti. *Laticlavi* mentionem facit *Ovid.* 4. *Tr. Eleg.*
9. v. 29, & 35, his verbis:

Induiturq; humeros cum latô purpura clavo. Adde *Horat.*
lib. 1. *Sat.* V. 36, & *sat.* 6. 28. Idem *lib.* 2. *sat.* 7. 10, & *Sveton.*
in Aug. c. 35. Aliquando *inusitata pompa* vel *habitus* etiam *locô*
præmii fuit. *Duillius* Imperator, qui *maritimum triumphum*
primus egit, & *Pœnos* classe vicit, non contentus fuit unius diei,
ut *Florus lib.* 2. c. 2. loquitur, *triumpho, per vitam omnem, ubi à*
cœnâ rediret, prælucere funalia, præcinere sibi tibias jussit, quasi
quotidiè triumpharet. C. *Duillium*, inquit *Cato* apud *Cic.* de *se-*
nectute, qui *Pœnos* primus classe devicerat, *redeuntem à cœnâ se-*
nem saepe vidi puer; delectabatur cereo, funali & tibicine, quæ sibi
nullo exemplo privatus sumpserat. Aliud genus Honoris placuit
Cornificio, qui cum in bello & iculo exercitum ab hostibus cir-
cumventum consiliô & virtute liberasset, quoties foris cœnaret,
elephanto vectus domum rediit, *Dio lib.* 49. Hæc humana & ho-
minibus debita præmia potissima fuèrunt. Sed hisce insatiabilis
Ambitio non acquievit, verùm etiam divinos honores affecta-
vit. Hinc *hymnis & Pœanibus* decantari *participationibus sa-*
crorum superstitionum honorari, *peplis & Carminibus Dearum*
& *Deorum*, nomina consecrari, imò, quod omnium stultissi-
mum erat, in *Deorum* numerum cooptari voluerunt. *Hymni*
deorum laudibus primùm consecrati fuerunt; deinde etiam
virorum bene meritorum Encomiis inservierunt. Antiquitus
quidem *Romæ* hanc viguisse consuetudinem Auctor est *Cicero*
in Bruto, ut inter epulas à singulis convivis ad tibias cantarentur
carmina, quæ laudes magnorum virorum complecterentur. Sed
illa cum tempore obsoleverunt, & loco eorum hymni deorum
proprii successerunt. Olim quidem apud *Græcos* Religioni

habitum *Pæanem* Carmen *Apollini* soli sacrum in cuiusquam mortaliū honorem canere; sed temporibus extremis non solum *Pæanis* honor, verū multa alia etiam superstitiosa ad principes ab adulatione translata. *Lysandro Lacedæmonio Samios*, & *Ptolemæo* primo *Ægyptiorum* Regi *Rhodos* *pæana* cecinisse annotavit *Athenæus* *dipnosoph.* lib. XV. p. 696. Formula autem *Pæanica* acclamationis fuit: ἰη πæάν i. e. *Jo Pæan!* In honorem *Demetrii Antigoni* Filii, *Athenienses*, ob redditam libertatem, pristinamq; Reip. formam post annorum 15 servitutem Senatusconsultum fecerunt, ut quotiescunque in urbem veniret *Ζευσομοί*, *Cereris* & *Bacchi*, i. e. iisdem ritibus & Ceremoniis, quibus *Ceres* & *Bacchus* exciperetur. Imò & *suffitibus*, *coronamentis*, *libationibus* vini, & *profodiis* tanquam præsentem Deum exceperunt, vid. *Casaubon.* in *Athen.* lib. 6. c. 14. & 15. Præterea intexebant nomina eorum, quos eximiis honoribus ornare erat animus, *Minervæ* *peplo*. Quid verò fuerit *Minervæ* *peplum* diversa est Auctorum sententia. Aliis, & in primis *Suida* est *velum Panathenæicæ navis*, quam *Athenienses* *Minervæ* quarto quoq; anno instruebant, cuius etiam pompam per *Ceramicum Eleusinem* usq; ducebant. *Peplum* autem hoc vocarunt, quod *lanceum* esset. In eo depictus fuit *Enceladus* unus ex *Gigantibus*, quem *Minerva* sustulit. Nonnullis *peplum* est *palla picta* *feminea*, vel *vestis candida*, *aureis clavis picta* sive *manicis*, quod *simulacris* fiebat. Hoc *peplum* *matronæ* suis manibus conficiebant & quinto quòq; annò *Minervæ* offerebant. Ita de *astri gentiles* quinto semper anno novis indumentis indigebant. Hinc natum *Proverbium*: ἀξίος ἴσ' ἐπὶ πλεπέλο dignus. Quamvis autem *Romani* primò ab adulatione plane abhorruerint, eoq; nomine *Græcos* notarint & contemptim *Græculos*. i. e. *vanos* & *ineptulos* appellarint; tamen postremò, ut multis aliis vitiis, ita & plusquam servili adulatione non *Græcos* solum æquarunt, sed etiam superarunt. Non enim tantum nomina Principum *Salari* *Carmini* interuerunt, ut de *Germanico* *Tacitus* 2. *Annal.* 83. & de *Vero Antonini Philosophi* Filio *Spartianus* produnt: verum eosdem

eosdem consecrarunt, & in deorum numerum etiam retulerunt. Hæc consecratio ἀποθέωσις dicta. Modum consecrandi maximè Herodianus lib. IV. his verbis tradit: Ceream imaginem, defuncto quam simillimam Regiæ vestibulo proponunt supra eburneum lectum sublimem, vestibus auro intextis stratum. In campo Martio suggestus è lignis quadrangulus lateribus æquis assurgit in tabernaculi formam, cui subicitur alius eadem formâ, sed contractior. Tertius deinde & quartus, sic ut inferior superiori semper sit contractior. Lecto in secundum tabernaculum sublato, aromata omnis generis affundunt. Tum circa ædificium illud adequitant universi equestris ordinis certâ lege ac recurso, motuq; ac numero Pyrrichio in orbem decurrentes. Currus item circumaguntur infessi purpuratis rectoribus, qui ducum omnium Romanorum, virorumq; illustrium personas ferant. Mox imperii hæres facem tabernaculo admovet. Tum ceteri omnes ignem subjiciunt; cunctaq; illico fomitibus aridis, odoramentisq; referta igni valido corripuntur. Mox ab extremò, minimoq; tabernaculò tanquam è fastigiò quodam simul cum subjecto igni ascensura in ætherem aquila dimittitur, quæ in cælum creditur ipsam Principum animam deferre, ex eo Imperator inter Deos colitur. Augustis quoq; uxoribus & fæminis id honoris datum; Sed tum loco aquilæ superba illa & Junonia avis, Pavo emissus, quo in cælum deferrentur. Post consecrationem Imperatores cum fulmine, radiatâ coronâ & cum astro, in vertice efficti pictiq;, & Divi appellati sunt. Pagana igitur & superstitiosa est locutio: Divus Julius, Divus Augustus &c. Quomodo hæc cum Christianâ lingvâ conveniat, Theologi viderint. Et quanquam hæc consecratione nihil stultius, & vanius dici potest, tamen inventi, qui tabulæ isti fidem facerent, Nam Julius Proculus visum à se Romulum affirmavit augustiori formâ Flor. lib. 1. c. 1. Et Numerius Atticus se Augustum in cælum euntem vidisse juravit, ideoq; à Liviâ decies sestertio (o magni mendacii magnum præmium!) donatus est. Dio lib. 56. De istâ Deo ποικίλα videatur Voss. in Theolog: gentili lib. 1. cap. 12. & maximè Autor rarissimus Bulengerus de Imperatore & Imper. Rom. lib.

lib. 1. cap. 10. & 11. Imò eò servitutis princeps ille & libertatis vin-
dex acerrimus populus prolapsus est, ut Augusto vivo Sacrari-
um, Sacrificia, & nomen Dei tribuerent. Imprimis ab Ovidio
exule exertis verbis appellatur Deus 1. Tri. 4, 84. 4. Tri. 4. 45. 1.
Pont 3. 5. & Eleg. VII. 46. 2. Pont. 3. 68. & Eleg. 8. 76. Deus unus
3. Tri. 2. 28. Deus Magnus 1. Tri. 3. 124. item Jupiter 1. Tri. 1. 81. &
Eleg. 4. 78. 5 Tri. 3. 2. 1. Pont. 8, 50. Numen 3. Tri. 6. 23 & 4. Tri. 7.
50, it. 5 Tri. 5. 17. 1. Pont. 3. 7. Caesaris Numen 1. Pont. XI. 42. Cesa-
reum Numen 5 Trist. 5. 46. & Eleg. 12. 20. Numen Augustus 4. Pont.
6. 10. Numen Augusti. 3. Tr. 8. 13. Numen Cœleste 2. Pont. 8. 15. His
adde Deos locorum 1. Tr. 1. 71. Deos magnos 1. Pont. 6. 70. & Eleg.
VII. 26. Superos. 1. Pont. 1. 77. Numina 1. Tr. 1. 74. 4 Pont 15. 24.
Romana Numina 2. Pont. 2. 41. vide etiam 4. Pont. Eleg. IX. 106.
ubi cultus Augusti vivi à Poëtâ describitur. Sed infelix hic cultor
Deum suum exorare non potuit, ut vel mitius exilium, nedum in
Patriam reditum concederet. Sed mitto impiam hanc Pietatem
& ad veram Pietatem me verto. Hæc primariò respicit Deum, &
secundariò etiam Magistratum, Patriam, in primis autem Parentes, & qui Pa-
rentum sunt locò, imò etiam Conjuges, Fratres, Consanguineos & Amicos. Exem-
pla posterioris significationis, quæ Germanis est Liebe und Treue passim inveni-
es. Ex multis pauca sufficiant, & quidem locis tantùm indicatis; ut affectus er-
ga Principem. Curt. VI. 8. & VII. 1. item IX. 6. & X. 3. erga Patriam. Nep. 17. 4.
erga Parentes. Plaut. in Asin. 3. 1. Hocine est pietatem colere? Ter. Hec. 3. 4.
Nep. 21. 1. Curt. 5. 2. & 10. 5. erga Conjuges Ovid. 1. Tri. 1. 86. Erga Fratres Nep.
20. 1. Curt. 3. 11. Ovid. 1. Pont. 8. 59. & 4. Pont. 9. 61. erga Patruos & Consanguineos
Nep. 25. 5. Curt. 3. 12. & 5. 5. erga Amicos Ovid. 1. Tr. 4. 38. & Eleg. 6. 11. It. 3. Tr.
4. 35. & 4. Tr. 8. 5. nec non 5. Tr. 15. 28. 2. Pont. 6. 31, & XI. 6. 3. Pont. 2. 7. & 17.
Ex hisce Pietatis generibus prior ex Declamatoribus nostris Pietatem Cimonis
erga Patrem Miltiadem etiam mortuum ex Cor. Nepote collaudabit. Posterior
verò, qui est Viri admodùm Reverendi, Clarissimi atq; Eruditissimi Dn. Joh. Chri-
stophori MICHAELIS, Pastoris in arce Rönigstein meritißimi, Amici & Fautoris sin-
gularis Filii nati maximò, Agesilai Pietatem in servandâ fide, jurejurandoq;,
& tuendâ templorum Religione ex eod. Auctore deprædicabit. Utriq; in Pietatis
studio Constantiam comprecor, & promissa eidem in sacris literis premia pol-
liceor. Deniq; ad extremam metam annus calamitatum plenus properat. Vel
illa felix tandem appareat, inprimis iis, qui in medio hujus anni curriculo in
igneas voragines prolapsi. Hi non solum salvi emergant, sed cursum quoq;
sequentis anni tanto feliciori pede pergant, quanto infeliciores eorum casus ex-
stitit, Fiat per Jesulum nostrum! Amen!

Ung. VI 58 (11)

ULB Halle

3

002 686 287

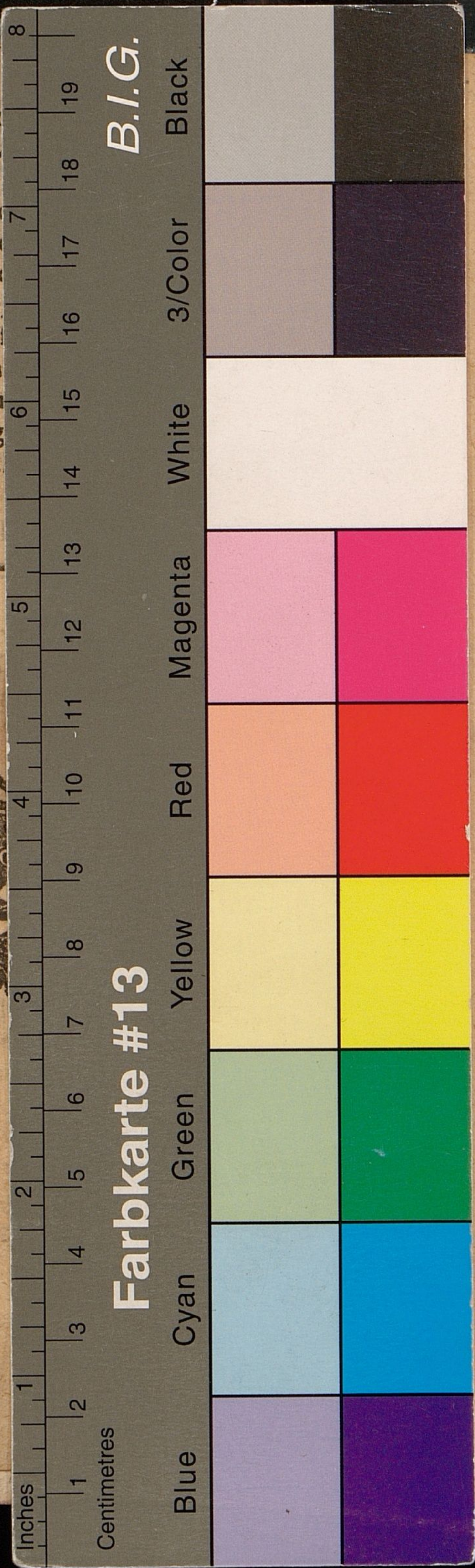

5b,

VD 17
Sep. 2000 Pd.

XXXVII
DE

PIETATIS PRÆMIIS

Pietatis Studio deditos

CHRISTIANUM GOTOFREDUM SCHRAMMIUM *Budiss. Lus.*
JOH. Gottlieb MICHAELIS, *Pirnensem. Misa.*

Memoriter

Crastinâ luce d. 22. Dec. verba facturos.

ut

DN. PATRONI, FAUTORES

atq; AMICI,

In ædibus

Tit. DN. STEUDNERI, Hospitis nostri

Humanissimi,

Consuetâ benevolentia atq; attentione audiant

Hisce oratum vult

M. JOHANNES Rosenberg /

Schol. Budiss. Evang. Rect.

Plaut. in Rudent. Prolog.

Idcirco moneo vos ego, heic qui estis Boni,
Quiq; ætatem agitis cum *pietate & Fide*,
Retinete porrò, post factum ut lætemini.

Budissinæ Stanno RICHTERIANO, 1686,

